

FRANCESC MOLL, EDITOR

«La condició d'insulars ens perjudica»

Allunyada dels grans centres comercials i culturals, l'editorial Moll ha trobat en l'especialització la força necessària per a mantenir-se en el mercat.

Maria de la Pau Janer

Des de fa més de cinquanta anys, l'editorial Moll treballa al servei de la cultura catalana a Mallorca. Iniciada per Francesc de Borja Moll, i continuada pel seu fill, Francesc Moll, la seva tasca segueix endavant, en un intent constant d'adaptar-se a la nostra realitat. Conscient dels nous temps, i amb el mateix impuls de fa mig segle, l'editorial és un dels centres cabdals del món cultural illenc.

—*¿Quin va ser el començament de l'editorial Moll?*

—El precedent de l'editorial és la figura de Mossèn Alcover autor-editor. Des de l'any 1826, al treball d'Alcover amb el *Diccionari Català-Valencià-Balear* va fer necessària la fundació d'una editora, que es deia Alcover, SL, per tal de garantir la continuïtat del *Diccionari*. Era una societat de tres socis: mossèn Alcover, Joan Riutort, i el meu pare, que es va dissoldre en morir el primer. Des d'aquell moment va ser ell (Francesc de Borja Moll) qui s'encarregà de continuar endavant. La seva primera iniciativa particular va ser la col·lecció «Les Illes d'Or», el 1934. Aleshores, als llibres, encara no hi havia cap referència al nom de l'editorial Moll; sembla que la paraula *editorial* no estava gaire de moda. De fet, emperò, l'aparició de l'editorial Moll constituï una continuïtat editora del que ja existia abans.

—*¿D'aquests més de cinquanta anys quines fites destacaria?*

—La més important és la represa del diccionari el 1947. Fins aquell any no es començà a parlar de la publicació, quan mon pare ja en feia més de dotze que hi treballava sense esperances de poder-lo publicar mai. Però com que s'hi havia compromès, i sempre l'ha caracteritzat una gran constància, s'hi dedicà intensament. Per això, quan es va poder reprendre ja tenia una gran quantitat de material que facilità el ritme de la publicació, i va fer que des de 1950 a 1962 es poguessin publicar vuit toms del *Diccionari*. El mes de setembre de 1948 va fer un manifest a la premsa dient que estava disposat a continuar si hi havia gent que s'hi subscriuís. Joan Ballester, Joan Mateu, i Manel Blasi vingueren de Barcelona per ajudar-lo. A la vegada es crearen comissions patrocinadores a Barcelona, València i Mallorca, i es formà un embolic impressionant. Era una època de forta agitació, amb els primers actes públics fets en català.

—*Parlem ara de «Les Illes d'Or» i de les principals col·leccions que tenen actualment.*

—«Les Illes d'Or» nasqué amb la

JUAN CELIA

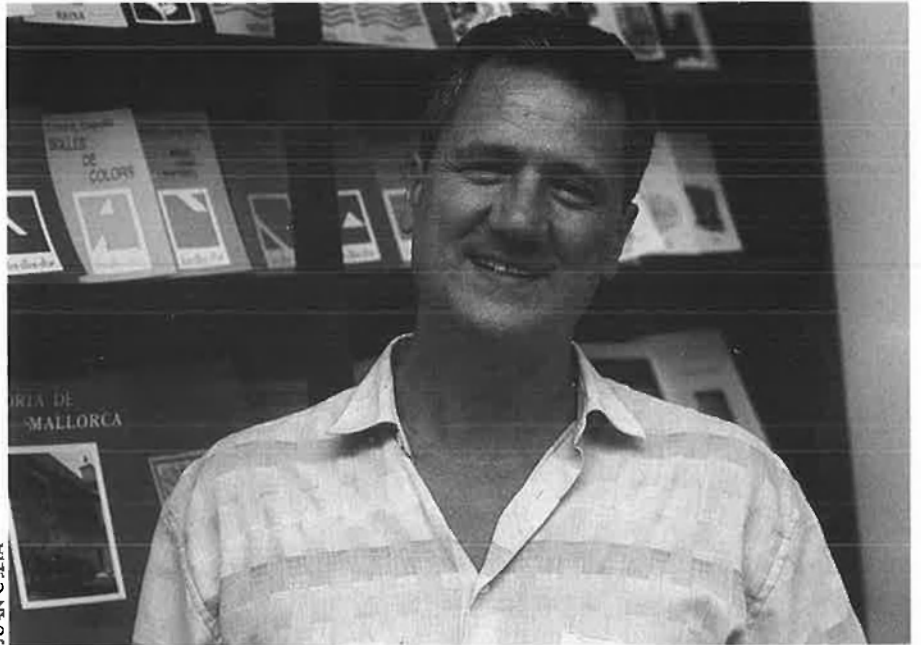
idea d'aglutinar les obres dels autors de les Balears, i durant la seva primera època és caracteritzada per un bon ritme de publicacions: des de 1934 a 1936 d'editaren catorze títols diferents. Aleshores, a Mallorca, encara no hi havia censura. No començà a actuar fins l'any 1938, i llavors ja hi hagué problemes reals: volien confiscar llibres i es prohibiren les reedicions. El meu pare continuà publicant obres, fins i tot reproduïa les mateixes errades per a escapar de la prohibició. A partir del 1941, només s'autoritzava la publicació de llibres d'autors clàssics i consagrats. Una anècdota divertida sobre això és que el 1943 l'editorial publicà una obra de Miquel Dolç, un poeta jove que era professor de llatí. Com que elsensors no eren gent gaire preparada, pensaren que era un clàssic i el deixaren passar. Actualment, la col·lecció té una part molt important de la literatura balearica des de la Renaixença cap aquí. Ara tenim tres col·leccions literàries: «Raixa», «Les Illes d'Or» i «Sa Tomir»; una de monografies de temes d'investigació, una col·lecció de manuals d'idiomes, i una altra dedicada a la literatura infantil.

—*¿Des de quan s'encarrega vostè de dur l'editorial endavant?*

—Des de l'any 1967. En aquell moment l'editorial havia complert una missió concreta que era la més important per al meu pare: la publicació del *Diccionari*. Això no obstant ja el 1954 s'havia creat la col·lecció «Raixa», en un moment en què no hi havia editorials i era imprescindible tenir mitjans d'expressió. Molts autors joves d'aleshores hi publicaren les primeres obres: Ma. Aurèlia Capmany, Manuel de Pedrolo, Vidal Alcover... L'objectiu fonamental era fer llibres barats que arribessin a un ampli sector de públic. Això mateix provocà la decadència de la col·lecció, quan començaren a aparèixer altres editorials que veïen la producció en un sentit purament comercial.

—*¿La condició d'insularitat és un obstacle per a l'activitat editorial?*

—És un obstacle molt important. Hem de tenir en compte que no és per pura casualitat que al món hi ha grans centres editors a ciutats com Barcelona, Madrid, París... Tot és més fàcil i barat als grans centres comercials que a la perifèria. Si, a més, hi ha la mar, els obstacles es multipliquen perquè hi ha el problema del transport. L'aïllament del gran mercat produeix la necessitat d'especialitzar-se en el mercat de l'illa, i això fa que hi hagi limitacions temàtiques. A més, en els centres industrials tenen més ajuts, i això fa

«El problema d'un editor de tiratge reduït se salva amb la promoció».

que la nostra situació sigui d'inferioritat absoluta. Sempre he defensat la importància de crear un espai cultural comú entre Catalunya, València i les Balears, a través d'acords de col·laboració entre les tres comunitats autònomes. L'objectiu hauria de ser una igualtat de possibilitats en l'aspecte institucional. La situació que vivim perjudica la cultura catalana en general, i també els autors i els editors de València i Balears.

—*Una de les seves darreres aportacions és la Biblioteca Bàsica de Mallorca...*

—Va ser una iniciativa meua perquè volia arribar a un públic més gran. Això només es pot aconseguir amb més promoció, perquè el problema d'un editor de tiratge reduït se salva amb la promoció. Establírem un acord amb el Consell de Mallorca, que era un precedent de l'actual conveni amb *Última Hora*. El Consell s'encarregava del patrocini i la promoció d'una sèrie d'obres representatives de Mallorca. Així, s'ha aconseguit un preu barat i una difusió àmplia. Crec que és una operació cultural molt interessant i amb una gran incidència en la gent. Molts n'esperen la continuació i nosaltres volem completar-la entre enguany i l'any que ve.

—*¿En què consisteix l'acord que s'ha establert amb Última Hora?*

—Vam iniciar una sèrie de converses amb Pere Serra, que ens va rebre molt bé. Actualment el conjunt de mitjans de comunicació del grup Última Hora es compromet a donar una determinada promoció als nostres títols. És la mateixa idea del Consell de Ma-

llorca, però amb una empresa privada que ha tingut la generositat d'acceptar-ho.

—*Diversos personatges significatius del món cultural han col·laborat amb l'editorial Moll, com Manuel Sanchis Guarner o Josep M. Llompart...*

—Sí, hi ha hagut bones col·laboracions. Sanchis Guarner, per exemple, arribà aquí l'any 1943. Acabava de sortir de la presó i el meu pare li va escriure perquè vingués. Immediatament començaren a treballar en el *Diccionari*. Era un personatge molt especial que record bé: la veu rotunda, sociable i obert. Era molt diferent del meu pare, que ha estat sempre un home de despatx. Sanchis aglutinà els intel·lectuals joves del moment a les seves tertúlies al cafè Riskal, també treballà en «Les Illes d'Or». L'any 1962 tingué l'oportunitat de tornar a València, i d'accedir a una càtedra d'institut allà. En aquell moment, Josep Ma. Llompart començà a ser el nostre director literari, i encara ara.

—*El dia de demà, ¿que serà de la biblioteca de Francesc de Borja Moll i de les famoses calaixeres del Diccionari?*

—La meua idea, compartida del tot per mon pare, és fer una fundació. No és un projecte de simple conservació de llibres, papers i calaixeres, sinó d'un centre d'investigació. En aquest sentit, de vegades he començat a parlar amb l'Institut d'Estudis Catalans i les Conselleries de Cultura perquè hi hagués una mínima infraestructura: un director i alguns becaris que hi fessin els seus treballs d'investigació. És evident que la biblioteca no s'ha de desmembrar i que ha de servir el país. □